Belgesel ve Afiş Hazırlama

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Belgesel:** Gerçek olayları, kişileri, yerleri, doğayı ya da toplumsal bir konuyu **belgelere, gözleme ve araştırmaya** dayanarak anlatan film ya da yayındır. Amacı bilgilendirmek, farkındalık oluşturmak ve düşündürmektir.
- **Belgeselin unsurları:** gerçek görüntüler ve **arşiv** belgeleri, **dış ses** (anlatıcı), **röportajlar** (tanıklar, uzmanlar), müzik ve doğal sesler, yazılı bilgiler (tarih, yer, kaynak). Görüntülerin seçilip sıralanmasına **kurgu (montaj)** denir.
- **İnandırıcılık ve güvenilirlik:** Bilgilerin kaynağının belirtilmesi, tanıkların konuşturulması ve **nesnel** ifadelerin ağırlıkta olması belgeseli güvenilir kılar. Dış sesin yorumları ise **öznel** değerlendirmeler içerebilir; izleyici ikisini ayırt edebilmelidir.
- **Afiş:** Bir düşünceyi, olayı ya da etkinliği kısa sürede ve etkili biçimde duyurmak için hazırlanan görsel-sözel iletişim aracıdır. Temel ölçütler: **açık mesaj**, **mesaj-imge bütünlüğü**, **sözel hiyerarşi** (başlık → slogan → ayrıntı) ve **fark edilirlik**.
- **Etkili afiş için:** imge sayısını az tutmak, görseli büyük kullanmak; başlık ve sloganı birkaç sözcükle sınırlamak; yazı ile görselin birbirini tekrar etmek yerine desteklemesini sağlamak; okunaklı, kalın yazı karakterleri ve güçlü renk karşıtlıkları seçmek.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Belgesel, gerçek olay ve kişilere dayanır.
( ) Belgeselde bilgiler hayal gücüyle, hiçbir kaynağa dayanmadan uydurulur.
( ) Belgeselde anlatıcının sesine dış ses denir.
( ) Etkili bir afişte sözel unsurlar mümkün olduğunca az tutulur.

2 Belgesel unsurlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

1. dış ses 2. röportaj 3. arşiv görüntüsü 4. kurgu (montaj)

a) Geçmişte çekilmiş, saklanmış gerçek görüntüler
b) Görüntülerin seçilip anlamlı bir sıraya konması
c) Olayları ekranda görünmeden anlatan ses
ç) Tanık ya da uzmanlarla yapılan görüşmeler

3 "(Arşiv görüntüsü: 1950'lerden kalma siyah-beyaz bir köy okulu.)
DIŞ SES — Bu okul, 1952 yılında köylülerin kendi elleriyle taşıdığı taşlarla yapıldı. Kayıtlara göre ilk yıl otuz iki öğrenci vardı.
(Röportaj: Okulun ilk öğrencilerinden, bugün seksen yaşındaki Halil Amca.)
HALİL AMCA — Taşları biz çocuklar taşıdık. Okulu kendi okulumuz bildik.
DIŞ SES — Bu küçük bina, bir köyün geleceğe attığı en büyük adımdı."
Bu belgesel metninde aşağıdaki unsurlardan hangisi **kullanılmamıştır**?

A) Röportaj
B) Canlandırılmış kurmaca sahne
C) Dış ses
D) Arşiv görüntüsü
E) Sayısal bilgi

4 Aşağıdakilerden hangisi belgeselin **amaçlarından** biri değildir?

A) İzleyiciyi bilgilendirmek
B) Toplumsal bir sorunu gündeme taşımak
C) Bir konuda farkındalık oluşturmak
D) Geçmişi belgelerle aktarmak
E) Tamamen hayalî bir dünya kurarak izleyiciyi gerçeklerden uzaklaştırmak

5 Boşlukları doldurunuz.
a) Afişte başlık, slogan ve ayrıntı bilgileri arasında önem sırasına göre kurulan düzene ..... hiyerarşi denir.
b) Belgeselde görüntülerin seçilip sıralanmasına ..... denir.
c) Bir afişin kalabalık bir ortamda hemen göze çarpabilmesine ..... denir.

6 Aşağıdakilerden hangisi etkili bir **afiş sloganı** olmaya en uygundur?

A) Bir Fidan, Bin Nefes
B) Lütfen okuyunuz
C) Okulumuzun bahçesinde önümüzdeki hafta cumartesi günü saat onda yapılacak olan fidan dikme etkinliğine hepiniz davetlisiniz
D) Etkinlik
E) Fidan dikmenin çevreye, havaya, toprağa ve canlılara pek çok faydası olduğu bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır

7 Belgeselde bir bilginin **kaynağının** belirtilmesi (ör. "Kayıtlara göre…") aşağıdakilerden hangisine katkı sağlar?

A) Dış sesin tonuna
B) Belgeselin süresine
C) Müziğin etkisine
D) Güvenilirliğe
E) Görüntünün rengine

8 3. sorudaki belgesel metninde yer alan cümlelerden hangisi **öznel** bir değerlendirmedir?

A) Taşları biz çocuklar taşıdık.
B) Bu okul, 1952 yılında yapıldı.
C) Okul, köylülerin taşıdığı taşlarla yapıldı.
D) Kayıtlara göre ilk yıl otuz iki öğrenci vardı.
E) Bu küçük bina, bir köyün geleceğe attığı en büyük adımdı.

9 Afiş hazırlarken aşağıdakilerden hangisi **yapılmamalıdır**?

A) Görselin anlattığını yazıyla aynen tekrar etmek
B) Başlığı kısa tutmak
C) Okunaklı ve kalın yazı karakteri seçmek
D) Parlak renkler ve güçlü karşıtlıklar kullanmak
E) Görseli büyük ölçekte kullanmak

10 Okulunuzda düzenlenecek bir **kitap bağışı kampanyası** için en fazla beş sözcükten oluşan bir afiş sloganı yazınız ve afişte kullanacağınız **tek** görseli tarif ediniz.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Aşağıdaki iki afiş taslağını inceleyiniz.
B taslağının A taslağına göre daha **etkili** olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A

B

A) Soluk renklerle yazılmış olması
B) Tek ve büyük bir imge, kısa bir slogan ve güçlü renk karşıtlığı kullanması
C) Daha çok bilgi satırı içermesi
D) Daha fazla sayıda küçük görsel kullanması
E) Başlığının daha uzun olması

12 A afiş taslağıyla (bir önceki soru) ilgili aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

A) İmge sayısı fazladır.
B) Sözel unsurlar fazladır.
C) Yazılar soluk ve küçüktür.
D) Fark edilirliği düşüktür.
E) Sözel hiyerarşi güçlü olduğu için mesaj ilk bakışta anlaşılmaktadır.

13 Bir belgeselin **inandırıcılığını** artıran unsurlar aşağıdakilerden hangileridir?
I. Olayın tanıklarıyla röportaj yapılması
II. Arşiv belgelerinin ve kaynakların gösterilmesi
III. Olayların, izleyiciyi heyecanlandırmak için abartılarak değiştirilmesi

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

14 Bir belgeselde yaşlı bir çobanın sabah sürüsünü otlağa çıkarışı; kuş sesleri, çıngırak sesi ve hiçbir dış ses kullanılmadan gösteriliyor.
Yönetmenin bu tercihinin en olası amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğal sesler aracılığıyla izleyicinin ortamı doğrudan yaşamasını sağlamak
B) Çobanla röportaj yapmak
C) İzleyiciye sayısal bilgi vermek
D) Olayı kurmaca bir hikâyeye dönüştürmek
E) Belgeselin süresini kısaltmak

15 3. sorudaki belgesel bölümünün izleyiciye aktardığı **değer** nedir? Bu değerin hangi belgesel unsurlarıyla aktarıldığını iki örnekle açıklayınız.

16 Aşağıdakilerden hangisi belgesel ile **kurmaca film** arasındaki temel farkı gösterir?

A) Kurmaca filmin her zaman kısa olması
B) Kurmaca filmde görüntü olmaması
C) Belgeselin yalnızca doğayı anlatması
D) Belgeselin gerçek olay ve kişilere, kurmaca filmin ise yazarın kurguladığı olay ve kişilere dayanması
E) Belgeselde müzik kullanılmaması

17 Bir afişte başlık "Su Hayattır", altında büyük bir fotoğrafta çatlamış toprak, en altta küçük harflerle "Suyu boşa harcama." yazıyor.
Bu afişte yazı ile görsel arasında nasıl bir ilişki kurulmuştur?

A) Aynen tekrar ilişkisi
B) Görsel yazıyı tamamen gereksiz kılmıştır
C) Karşıtlık (kontrast) ilişkisi
D) Yalnızca süsleme ilişkisi
E) Hiçbir ilişki yoktur

18 Aşağıdaki belgesel konularından hangisi **tarih belgeseli** türüne girer?

A) Bir köydeki gençlerin bugünkü iş arayışlarının anlatılması
B) Bir kalenin yüzyıllar içinde geçirdiği kuşatmaların belgelerle anlatılması
C) Bir kuş türünün göç yollarının izlenmesi
D) Bir mercan resifinin yaşam döngüsünün gösterilmesi
E) Bir şehirde plastik atık sorununun incelenmesi

19 Afiş hazırlarken kullanılan dört ölçütü (mesaj, mesaj-imge bütünlüğü, sözel hiyerarşi, fark edilirlik) kendi cümlelerinizle kısaca açıklayınız.

20 Uzaktan görülecek bir dış mekân afişinde aşağıdaki yazı tercihlerinden hangisi **en uygundur**?

A) İnce, el yazısını andıran süslü bir karakter
B) Kalın, sade ve büyük harfli bir yazı karakteri
C) Her sözcükte farklı bir yazı karakteri
D) Arka planla aynı renkte yazılar
E) Çok küçük punto ile uzun paragraflar

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Belgeselci, kamerasını çevirdiği anda seçim yapmaya başlar: neyi göstereceğini, neyi dışarıda bırakacağını, hangi görüntüyü hangi müzikle birleştireceğini. Bu yüzden en nesnel belgesel bile yönetmenin bakışından izler taşır. İzleyicinin görevi, bu bakışı fark edebilmektir."
Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi **çıkarılabilir**?

A) Belgeselin nesnelliği, yönetmenin seçimleri nedeniyle sınırlıdır; izleyici bunu göz önünde bulundurmalıdır.
B) İzleyici belgeselin hiçbir bilgisine güvenmemelidir.
C) Yönetmenler kurgu yapmadan belgesel çekmelidir.
D) Belgesellerde müzik kullanılmamalıdır.
E) Belgeseller tamamen öznel ve güvenilmezdir.

22 Bir öğrenci, izlediği "Anadolu'da Yardımlaşma Gelenekleri" konulu belgesel için afiş hazırlayacaktır. Aşağıdaki taslaklardan hangisi **mesaj-imge bütünlüğü** bakımından en başarılıdır?

A) Slogan: "Bir Harman, Bin Omuz" – Görsel: Gökdelenlerle dolu bir şehir silueti
B) Slogan: "Yardımlaşma" – Görsel: Birbirinden bağımsız on iki küçük fotoğraf
C) Slogan: "Bir Harman, Bin Omuz" – Görsel: Birlikte harman kaldıran köylülerin tek, büyük bir fotoğrafı
D) Slogan: "Belgesel İzleyin" – Görsel: Boş bir sinema salonu
E) Slogan: "Teknolojinin Gücü" – Görsel: Harman makinesi reklamı

23 3. sorudaki belgesel bölümüyle ilgili aşağıdakilerden hangileri **söylenebilir**?
I. Geçmiş ile bugün, arşiv görüntüsü ve günümüzdeki bir tanıkla ilişkilendirilmiştir.
II. Bölüm yalnızca nesnel ifadelerden oluşmaktadır.
III. Tanığın sözleri, olaya duygusal bir yakınlık katmaktadır.

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

24 Aşağıdaki durumlardan hangisi bir belgeselin **etik** ilkelerine aykırıdır?

A) Arşiv görüntüsünün tarihini ekranda belirtmek
B) Uzun bir röportajdan kısa ve anlamı koruyan bölümler seçmek
C) Kaynakları belgeselin sonunda göstermek
D) Bir tanığın sözlerini, söylemek istediğinin tersini anlatacak biçimde kesip birleştirmek
E) Olayla ilgili farklı görüşteki kişilere de söz vermek

25 "Bir afiş, kalabalık bir caddede yürüyen birine yalnızca birkaç saniye içinde ulaşabilir. Bu kısa sürede söylenemeyen hiçbir şey, ne kadar önemli olursa olsun, söylenmemiş sayılır."
Bu parçaya göre afiş tasarımcısının öncelikle yapması gereken aşağıdakilerden hangisidir?

A) Afişte yalnızca yazı kullanmak
B) Afişi küçük boyutta basmak
C) Afişe mümkün olduğunca çok bilgi sığdırmak
D) Afişi yalnızca kapalı mekânlarda asmak
E) Mesajı en kısa ve en çarpıcı biçimde yoğunlaştırmak

26 Aşağıdaki kalabalık afiş metnini, etkili afiş ilkelerine göre sadeleştirerek bir **başlık/slogan** ve bir **kısa bilgi satırı** hâline getiriniz.
"Okulumuzun spor salonunda 3 Haziran cumartesi günü saat 14.00'te lösemili çocuklar yararına düzenlenecek olan ve bütün velilerimizin, öğrencilerimizin ve öğretmenlerimizin davetli olduğu, gelirinin tamamı bağışlanacak dayanışma konserine hepinizi bekliyoruz."

27 Bir belgeselin sonunda dış ses şöyle diyor: "Bu köyde son dokumacı da geçen yıl tezgâhını kapattı. Belki de bir gün bu tezgâhları yalnızca müzelerde göreceğiz."
Bu kapanış cümlelerinin belgesele katkısı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İzleyiciye sayısal veriler sunmak
B) Belgeselin tamamen kurmaca olduğunu göstermek
C) Olgusal bir bilgiden hareketle izleyicide geleceğe dönük bir kaygı ve düşünce uyandırmak
D) Belgeselde kullanılan müziği tanıtmak
E) Dokumacılığın tekniklerini ayrıntılı öğretmek

28 Aşağıdakilerden hangisi, bir belgeseli izledikten sonra onun için afiş hazırlayan öğrencinin **ilk** yapması gereken iştir?

A) Afişi basmak
B) Belgeselin ana iletisini tek cümleyle belirlemek
C) Afişi asacağı yeri belirlemek
D) Renkleri seçmek
E) Yazı karakterini seçmek

29 İzlediğiniz ya da hayal ettiğiniz bir **doğa belgeseli** için bir afiş tasarlayınız: başlık/slogan, tek bir ana görsel ve renk seçiminizi yazınız; her tercihinizin gerekçesini birer cümleyle belirtiniz.

30 Aşağıdakilerden hangileri bir afişin **fark edilirliğini** artırır?
I. Beklenmedik, yaratıcı bir görsel buluş
II. Parlak renklerin geniş yüzeylerde, güçlü karşıtlıklarla kullanılması
III. Aynı bilgiyi hem yazıyla hem görselle birebir tekrar etmek

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**